

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an . . . . . 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Stau trist....

De cine să fie vorba, decât de stăpânitorii noștri. Ori cât de puternici să țin ei — din gură, tot mai des și mai mult es la iveală deosebite semne, cari ni-i arată în lumină foarte proastă, și prin cari se dovedește, că stările la ei sunt triste, corupția și deosebitele înșelătorii au prins rădăcini adânci în societatea lor, până sus la stăpânire și dietă și această stare nesănătoasă poate să-i ducă la cădere...

După întempleră cu Pulszky, care a păpat atâția bani de-ai țării, nu a trecut anul și se ivește un nou cas, care ridică vëlul de pe multe ticăloșii și păcătoșii urite ale societății maghiare.

Istoria stă în legătură cu esopția milenară, care pe lângă perderile, ce se ivesc pe toată linia, începe acum a da roadele amare, ce trebuie să le guste Maghiarii.

Lucrul stă așa, că statul și direcția expoziției a dat în arândă venitul pentru biletele de intrare, cu suma de un milion și 400 mii fl. tovarășilor Berl (din Viena) și Ollendorf (din Berlin), pe lângă cari s'a însoțit și cinstitul perciunat Spitzer din Budapesta. Acesta însă mai mult era mijlocitor, asigurându-și dela cei doi $\frac{1}{4}$ din câștigul curat și pe lângă aceasta 100 de mii fl. ca provisie, adică pentru mijlocire și osteneală.

Tovarășii Berl-Ollendorf n'au plătit suma lui Spitzer și când acesta i-a pîrît, unul din ei, Ollendorf a mărturisit, că aceasta sumă nu 'i-să cuvine lui Spitzer, de oare-ce afacerea s'a sfîrșit cu perdere și de altcum suta de mii fl. n'a fost provisie, ci după cum le-a spus Spitzer a fost menită a momî cu ea o persoană înaltă, „mâna dreaptă a ministrului“, și a o câștiga pe partea lor.

Această mărturisire a stîrnit mare vrajba între patrioți. Ziarul „Budapest“ a susținut, că „persoana înaltă“ este secretarul ministerial Vörös, ear' acela, care a umblat pe la ministru, ca Berl-Ollendorf să capete arînda, să știe, că este avocatul Dr. Morzsányi, care tot odată e și deputat dietal. Pentru „osteneală“ Spitzer a făgăduit acestuia 40 sau 60 mii floreni, din cari 20 mii le-a și primit pe poștă dela Berl.

Lucrul a venit în dezbateri și în dietă, unde, ca și prin ziare, Dr. Morzsányi a fost învinuit, că el 'și-a folosit poziția de deputat pentru bani în favorul companiei de trei. Morzsányi, care era de față a zis, că el a lucrat nu ca deputat, ci ca avocat, dar' prin vorbirea sa în loc să se desvinovățească, mai mult s'a încurcat.

În dietă a vorbit și ministrul Daniel vestind, că el a pîrît pe cei trei întreprinzători pentru-că prin mărturisirea lor au vătămât pe deregătorii statului, ear' secretarul Vörös a pornit proces de presă împotriva ziarului „Budapest“.

În urma celor întimplăte Morzsányi a abzis de deputație, ear' încolo afacerea va merge pe calea legii.

În ori-ce cas treaba este încurcată și se vede, că Morzsányi a fost cumpărat cu bani din partea celor trei. Ce s'a făcut cu suta de mii, încă nu se știe.

Acesta e cel mai nou cas „millenar“, care dă de gol isprăvile patrioților noștri. Dacă Morzsányi ar fi singur, care face astfel de lucruri, treaba n'ar fi tocmai așa mare, căci în cele din urmă oamenii mișei să află preste tot locul.

Dar' lucrurile iau o față tristă pentru Maghiari prin aceea, că casuri de mîncătorii de bani streini să ivesc tot mai des, de altă parte bărbați de pînura lui Morzsanyi sînt mulți. Secretarul Vörös însuși a mărturisit, că el are cunoștință, că „Deputați mijlocitori, (adecă cari să lasă a fi cumpărați cu bani,) asemenea lui Morzsányi, sînt foarte mulți“.

Aceste împregiurări ne arată, că stăpânitorii noștri merg pe un povîrniș de decadență. Pe când în alte țeri casuri de mîncătorii de bani și alte înșelătorii sînt de tot rare, la Maghiari ele să țin lanț.

Nu este an în care să nu ese la iveală două-trei și mai multe isprăvuri „cinstite“ chiar de ale acelora dintre Maghiari, cari sînt puși sus și după poziția lor ar trebui să dea lumii pilde de omenie și morală.

Bani și earăși bani și mulți bani — acesta e idolul la care să închină cavalerii millenari, și fiindcă bani mulți, cari să le fie destui pentru orgiile lor cheltuitoare, pe căi drepte nu să pot câștiga, să încearcă a-i câștiga pe ușor, fără trudă, pe căi piezișe, lăturalnice. Ear' Maghiarii din casurile rușinoase ce să ivesc, nu trag

nici o învățatură, căci altcum ele nu s'ar repeta așa de des. Să pare că oamenii încep a să deda cu gândul, că aceasta nu poate fi altcum. Când ese la iveală un asemenea cas, să face puțină larmă prin ziare, poate chiar și în dietă, apoi afacerea să încheie și lucrurile merg tot ca până aci.

Aceasta e icoana stărilor de azi ale voinicoșilor noștri stăpânitori. Și trebuie să știm, că corupția și stricarea moravurilor a dus la cădere state și popoare chiar mai mari și mai tari ca Maghiarii.

Biserica cu limba liturgică maghiară. Maghiarilor nu le este destul, că își impun limba peste tot locul în viața publică, chiar și în școală, acum ar vrea să maghiarizeze și biserica. „Visul de aur“ al publicului maghiar șovinist și al gazetelor e biserica gr.-cat. cu liturgie maghiară, pe care ar vrea să o întemeieze, în frunte cu un episcop, de dragul a câțiva ruteni gr.-cat. maghiarizați și aflători înspre Dobrițin, ear' scopul adevărat ar fi, ca cu ajutorul ei să maghiarizeze pe Români.

În zilele acestea a eșit o nouă cărtiță maghiară, scrisă de Dr. Demko, care se ocupă cu acest lucru. El arată că puterea de limbă la Români e foarte mare, așa că prin ea se fac mari perderi Maghiarilor, românisându-se mulți în ținuturile locuite de Români, de altă parte arată că Maghiarii, cu ajutorul limbii au maghiarizat mulți Slovaci și Sârbi.

Cercetînd cauzele acestora, românisarea și «maghiarisarea» de nou o aduce în legătură cu limba liturgică a bisericilor gr.-cat. și ortodoxe. Unde limba liturgică e cea maghiară, zice el, acolo și poporul și școala devin maghiare; unde însă se folosește limba română în biserică, acolo și credincioșii Maghiari să românisază.

Mai departe zice, că guvernul de învățămînt urmează o politică culturală bună, apărînd și întărind maghiarismul prin întemeierea de școale de stat. Dar' această apărare nu o ține de îndestulitoare, de o parte fiindcă statul numai puțin poate jertfi pentru scopuri de învățămînt, de altă parte, fiindcă «ce tocmește școala maghiară, biserica română dărîmă».

Astfel, spre ajungerea scopului de maghiarisare cel mai puternic mijloc este biserica cu limba de slujbă maghiară, ceea-ce autorul și cere să se întemeieze cât mai curînd.

Azi-mîne vor cere Maghiarii, ca și în bisericile noastre să le folosim limba, — dacă-i va mai răbda Dumnezeu!

Președintele nou al senatului român. În ședința din Joia trecută a senatului român a fost ales de president în locul răposatului principe Ghica, fostul ministru-president dl *D. A. Sturdza*, întrunind la votare 85 de voturi.

Pentru limbă. În *Bruxelles*, orașul cel mai fruntaș în țeara Belgia, s'a ținut Duminica trecută o manifestație mare din partea *Flamanzilor* pentru îndreptățirea deopotrivă a limbii lor. Au luat parte peste 20.000 de persoane, având peste o sută de steaguri, cu deosebite inscripții, ca „*Fără limbă nu e libertate*“, „*Egalitate ori moarte*“ — etc. Mulțimea cânta imnul național flamand: „*Leul Flandriei*“. Studenții flamanzi împărțiau cărțile printre public, în cari se zicea, că poporul flamand va face răscoală, dacă nu 'ise împlinesc dorințele sale drepte de a-i fi limba îndreptățită, ca și cea franceză. Manifestațiunea a ținut trei ore. Ordinea nu s'a turburat întru nimic. Seara a fost un mare *meeting* sau adunare de popor, la teatru.

Așa trebuie să lupte popoarele pentru drepturile, ce li-se cuvin!

Voința poporului.

Deși nu atât de prizoniți ca noi, frații noștri din Bucovina încă n'au libertatea și egalitatea, la care ar fi îndreptățiți. În urmăre ei încă duc deja de mult o *luptă națională*, o *luptă pentru limba și nația românească* din mănăstirea Bucovină.

Până acum poporul român, razimul țerii, nu putea lua cuvenita parte în această luptă, neavând dreptul de a alege deputați, cari să-l apere în parlamentul din Viena. Drept de alegere aveau numai boierii și oamenii mai bogați, cari puțini fiind, firește, că nici deputați mulți nu puteau alege. Abia anul trecut s'a adus în Austria o lege de alegere mai dreaptă, care dă și țeranilor drept de vot, drept de a-și spune *voința lor*.

Partidul național român din Bucovina a candidat ca deputat al țeranilor

români din cercul Rădăuți pe domnul Dr. *George Popovici*, un tânăr foarte învățat și mare naționalist, dornic de luptă hotărâtă pentru binele neamului său. Românii de pretutindeni s'au bucurat de această candidare și prin rostul foii bucovinene „*Gazeta Bucovinei*“ și prin al gazetelor noastre de pe aici, și-au spus dorința mare ca Dr. Popovici să se aleasă.

Și poporul, harnicii țerani din Rădăuți, au ascultat glasul obștesc al Românilor, și la 4 Martie n. — ziua alegerii — cu foarte mare majoritate au ales de deputat al lor pe bravul Dr. G. Popovici.

Noul ales e unul dintre cei mai iubii și mai harnici luptători naționali ai Românilor din Bucovina. Tânăr încă, dl Dr. G. Popovici e speranța poporului din Bucovina. Toți cred, că el împreună cu soții sei români din parlamentul austriac vor porni o luptă și mai bărbătească, și mai neclintită ca până acum, pentru drepturile poporului român bucovinean. Și de sigur, că dl Popovici nici nu va lucra altfel, decum e *voia poporului* care 'l-a ales...

Din parte-ne, ca frați de același sânge, n'avem decât să ne bucurăm de isbânda dlui Popovici, să aducem cuvenita laudă poporului, care 'l-a ales și într'un suflet să le strigăm tuturor luptătorilor români din Bucovina: *curaj și înainte!*

O nouă volnicie.

În numărul din urmă am făcut pomeneală la „*Cronică*“ despre o nouă volnicie maghiară, care s'a săvârșit în comuna *Hodac*, fiind ștearsă la porunca solgăbirului vorba „*română*“ de pe frontul școalelor noastre confesionale de acolo.

Odinioară, pe vremea iobăgiei, eram recunoscuți din partea stăpânitorilor de

popor român sau valach, (cum ziceau ei) deși numai suferiți. Azi nu mai vreau să ne recunoască de popor. Dovadă oprirea conferențelor și adunărilor naționale române, dovadă prigonirea numelui de *Român*.

Volnicia din *Hodac*, după-cum se scrie „*Tribunei*“ s'a petrecut în chipul următor:

G.-Hodac, în 23 Februarie n. 1897.

Încă un mărgăritar lângă cele multe la cununa de bunăvoință a compatrioților noștri maghiari față cu Românii din această țeară mult cercată! Da — nu trece zi, în care presa noastră națională să nu fie silită a înșira câte o nouă bravură a șovinismului maghiar!

Oamenii stăpânirii cari stau în slujba ideii de stat național maghiar, pândesc cu ochi de șerpe toate manifestațiunile vieții noastre naționale și nimic nu le scapă din vedere, când e vorba de a denunța un lucru, ce nu le place.

Nici noi, oameni pacinici cum sântem, n'am putut scăpa de furia șovinistă a denunțanților. Eată aici o nouă dovadă!

Comuna noastră curat românească, *G.-Hodac*, cu locuitori de amândouă confesiunile, au ridicat cu spesele lor proprii și din crunta sudoare a feței lor încă la anul 1889 două școli românești zidite din material tare și corespunzătoare tuturor recerințelor legale, școli, cari numai spre laudă le pot servi bravilor locuitori din această comună și de model altor comune!

Pe frontul școlii greco-catolice se află inscripțiunea: „*Școala română greco-catolică*“, ear' pe al celei gr.-orient. „*Școala română greco-orientală*“.

Cuvântul „*română*“ din aceste inscripțiuni a alarmat pe șovinisti, cari au și dat poruncă să se șteargă acel cuvânt, căci altfel s'ar primejdi ființarea statului sau idea de stat maghiar.

Primarul comunei a fost provocat de pretorul cercului sub pedeapsă de 5 fl. să șteargă acel cuvânt primejdios din inscripțiunile ambelor școli.

Primarul la început nesupunându-se acelei porunci, a plătit mai bine pedeapsa dictată, ca să nu vină în mânie cu poporul care 'l-a pus în fruntea comunei, dar' n'a scăpat cu

FOIA.

Țeranul isteț.

— Anecdota. —

Să vă spun, inbiți oameni, o poveste din bătrâni, care totuși nu e poveste, ci curatul adevăr. Istoria adevărată sună despre un craiu și un țeran isteț. Craiul a fost vestitul *Mateiu Corvinul*, Român din vița veche a Huniadeștilor din Hunedoara, ca și care mai mare și vestit craiu mai că nu a stat pe tronul Țerii-Ungurești și al Ardealului, ear' țeranul a fost țeran, ca și noi, dar' avea minte cât șapte.

Și eată, că acum încep. Să spune adevărat, că domnii cei avuți cereau dela regele *Mateiu* la ori-ce privilegiu, acum o diregătorie, acum o moșie, acum altceva, încât regele *Mateiu* nu mai scăpa de cererile lor.

Odată *Mateiu* se duse cu trei domni pe câmp la preumblare și umblând încoace și încolo, regele zări un țeran bătrân, care

ara cu plugul cu 4 boi. Regele îl recunoscu că este un soldat bătrân și credincios, despre care își aduse aminte, că prin răspunsurile lui glumețe adeseori făcea să ridă nu numai soții lui de arme, ci și oficerii.

Regele se duse drept la el și îl întrebă următoarele:

„Bătrânule, depărtarea ta mai este departe și până unde?“

Țeranul răspunse: „Într'adevăr, *Măria Ta*, numai până la cornul bouului meu“.

Regele întrebă eară: „Câți mai sînt din cei 32?“

Țeranul răspunse: „Numai 12“.

Regele zise eară: „Dar' firea în stare să mulgi cei 3 țapi?“

Țeranul răspunse: „Aș putea, *Măria Ta*“.

După aceasta regele se întoarse cu domnii la palat. După-ce au ajuns, zise regele cătră cei 3 domni, cari 'l-au însoțit pe câmp:

„Dacă voiți ca să vă împlinesc dorințele, deslegați-mi cele 3 întrebări, pe cari le-ați auzit în vorbirea mea cu țeranul“.

Cei 3 domni se tot gândiră și nu putură deloc să găsească. După-ce văzură că nu o pot scoate la cale se duseră și căutară pe țeran, îl rugară să le spună ce însemnează întrebarea cea dintâiu a regelui?

„Pentru 100 fl. vă voi spune“ zise țeranul, care a avut atâta minte, să nu vorbească pe nimica.

Bucuros îi dau țeranului cei 100 fl.

„Să vă spun dar', domnii mei“, începă țeranul. „Când eram tânăr numeam depărtare, cât puteam cuprinde cu ochii, acum însă nu mai văd fără numai până la cornul bouului meu, până acolo se întinde depărtarea mea. Pentru aceea am zis cătră regele, că până la cornul bouului meu“.

„Aceasta e drept“, ziseră domnii, „dar' ce însemnează a doua întrebare?“

„Aceasta vă voi spune“, zise țeranul, dar' numai petru 200 fl“.

Domnii plătiră, cât cu voe cât fără de voe și aceasta sumă.

După-ce primi banii, începă țeranul: „A doua întrebare însemnează, că eu mai

atâta, pentru-că în 21 Februarie a. c. primarul a fost de nou provocat sub altă pedeapsă de 100 fl. la îndeplinirea poruncei.

Primarul, om fricos, a avut slăbiciunea de a ceda forței și renegându-și numele de Român, în 22 Februarie a. c. a îndepărtat cuvântul „română” din inscripțiunea de pe frontul școlii greco-orientale. De inscripțiunea dela școala gr.-cat. însă primarul n'a cutezat să se apropie, fiindcă energicul preot gr.-cat. și curatorii bisericii au protestat sus și tare contra acestei măsuri n legale.

Dar' aceea-ce n'a putut îndeplini primarul ca executor al poruncei pretoriale, a făcut-o stăpânirea prin gendarmerie.

Gendarmeria a și executat cu cunoscute-și purtare porunca, ce 'i-s'a dat și în ziua de 23 Februarie a. c. în fața unei mulțimi uriașe de popor, a îndepărtat cuvântul din inscripție, atât de supărător pentru stăpânire.

Acum patrioții pot fi liniștiți, că idea statului e mântuită, ear' școlile române sânt insultate, luându-li-se din inscripțiune cuvântul care arată ființa și menirea lor.

Cunctator.

DIN LUME.

Prietenie între Sârbia și Bulgaria.

Săptămâna trecută regele Sârbiei, *Alexandru*, a făcut vizită principelui Bulgariei, *Ferdinand* în Sofia. Regele a fost însoțit de ministrul-president sârbesc *Simić* și scopul călătoriei a fost curat politic. Cu acest prilej s'a încheiat alianță sau legătură de prietenie între Sârbia și Bulgaria, în vederea încercărilor din Răsărit. E vorba, ca aceste două țeri să meargă mână în mână în viitor și să nu mai fie dușmănoase, ca mai înainte.

Tot cu acest prilej a sosit în Sofia și un trimis al Sultanului, pașa *Achmed Ali*, care a salutat în numele Sultanului pe regele Alexandru și a asigurat pe amândoi Domnitorii, că Sultanul le va da teritorii însemnate din Macedonia și Sârbia-veche, dacă vor fi pe pace în războiul, care poate să se încingă între Turcia și Grecia.

Domnitorii au cerut însă garanții, dar' Achmed le-a răspuns, că pentru aceasta nu are încredințare.

Despre legătura dintre Sârbia și Bulgaria a fost înștiințat pe cale telegrafică Țarul și Muraviev, ministru pentru trebile din afară ale Rusiei.

Din Creta.

Cel mai însemnat lucru și mai nou, este răspunsul, ce 'l-a dat guvernul Greciei la nota comună a puterilor europene. Nota aceasta s'a dat și guvernului turcesc, care a răspuns în curând, că-i pare bine, că Grecii sânt provocați a eși din Creta și că se învoiește ca insula să capete autonomie. Guvernul grecesc a răspuns numai la termen, adică a șasea zi, în 9 Martie, pe când era să îplinească cele cerute în notă. Răspunsul, după cum s'au așteptat toți, vestește, că Grecia nu poate împlini cererea puterilor. Trupele nu 'și-le poate retrage din Creta, căci atunci creștinii ar fi măcelăriți. Năile este gata guvernul a 'și-le retrage dela Creta, dacă se va împedea intrarea de trupe ajutoare turcești în insulă. Să mai pomeneste apoi, că Grecia a fost silită să păsească în Creta pentru frații de același sânge; autonomia nu duce la scop și chiar Cretanii nu o pornesc. Cere apoi, că să se supuie afacerea la votul Cretanilor și dacă acestia vor fi contra unirii cu Grecia, Grecii își vor scoate numai decât oastea din Creta.

În urma acestui răspuns, să crede, că puterile vor pași împotriva Greciei, închizând de toate părțile Creta și portul Pireu, precum și altele și bombardând țărmii; asemenea vor strimtori flota Grecească la insula Milo. Pentru aceasta însă puterile au lipsă de multe corăbii; să așteaptă părerea comandanților de năi din apele Cretei.

Într'aceste în Atena și Grecia să fac într'una pregătirile de război. Din

mai multe țeri sosesc voluntari, cari vreau să lupte împotriva Turciei.

În Creta decurge lupta cu mare înverșunare. Grecii și răsculații să luptă cu isbândă; acum sânt încungiuorate orașele turcești Malaxa și Candanos. În Candanos să află Turcii în primejdie și corăbiile europene vreau să-i mântuiască. Spre acest scop au trimis acolo o trupă de soldați mai mare.

Puterile europene își dau silința a împedea războiul; zilele următoare ne vor arăta, că oare putea-să-va aceasta.

SCRISORI.

Teatru și petrecere în Petroșeni.

Petroșeni, 28 Februarie n.

Stim. Domnule Redactor!

În toamna anului trecut, când am înțeles, că dl administrator-protopopesic și paroch are de gând a ne aduce învățător pe domnul *Șandru*, nu numai noi Românii dar' chiar și străinii se bucurau de aceasta. Dnsul cum 'și-a ocupat postul, îndată a adunat nu numai băieți obligați la școală, ci și pe cei înaintați și a făcut un cor, cu care ne încântă în biserică Dumineca și în sărbători.

Sosind postul Crăciunului a învățat 10 ficiori în vitejescul joc „Călușerul”, cu multă osteneală. La 6 Februarie st. n. cu privilegiul unui bal, dat de comitetul parochial gr.-or. din Petroșeni a și arătat publicului, că truda și osteneala d-sale nu este zadarnică. Străinii ziceau, că Românii de aici nu sânt în stare și n'au cap ca să învețe și ei ceva, dar' s'au înșelat, căci când dl *Șandru* a intrat în sală cu 10 ficiori îmbrăcați toți în costume naționale și începând a face figurile din „Băntuta” și „Călușerul” toți se minunau de acel joc, ear' unii ziceau că n'ar fi crezut așa ceva dela niște ficiori săteni.

N'a trecut mult timp și în 14 Februarie s'a dat și teatru român, tot prin străduința învățătorului nostru *Șandru*. Producția s'a început cu cântarea poesiei „Cucule cu peană sură”, după care a urmat piesa teatrală „Căpița roșie”; la această piesă au jucat rolul lor foarte bine d-șoarele *Maria Stef* din Romos, ear' acum în Petroșeni, rolul „Bunicei”; d-șoara *Elisabeta Stanca*, „Căpița roșie”;

înainte aveam 32 dinți și acuma numai 12 am din ei”.

„Aceasta ar fi fost ușor de găcit”, grăiră domnii, „dar' acum spune-ne ce însemnează a treia întrebare. Cum poți d-ta să mulgi 3 țapi.

„Și aceasta vă voi spune, dacă îmi veți da 300 fl.”

Domnii să cam codeau și nu vreau să dea la început, dar' în cele din urmă fură siliți să dea.

„Eu mulg cei 3 țapi, așa precum v'am mulg pe d-voastră. Aceasta își închipul regele”.

Supărați plecară domnii de acolo. Că au spus regelui deslegarea celor trei întrebări sau le-a fost rușine să o mai spună, aceasta nu să știe. *Un sătean.*

Poesii populare.

Din Bacamezeu.

Culese de *George Murarescu*, comerciant.

Poate ști cine nu-i beat
Că-i mândra cu mine-n sat,
Poate ști cine nu-i prost
Că-i mândra pe rândul nost.

Cătu-i țeara și lumea
Nu-i nevastă ca și-a mea,
Cu cânepa cea de vară
Să joacă câinii pe-afară,
Cea de iarnă o bag în tâu
Și mă mină s'o scot eu.

Bate Doamne pe mândra
Cum bate vântu frunza,
Și pe față și pe dos
Până-ce o doboară jos.

Crești codrule și te-ndeasă
Numai loc de casă-mi lasă,
Și o lecută de câmpie
Ca să-mi pun o țiră vie,
Să sape și-a mea muiere
Să nu-și peardă vremea-n rele.

Du-te dor la mine-acasă
Și spune la-mea nevastă,
Cu cina să nu grăbească
Că și-a seară am cinat
Colo delături de sat,

Ear' pe seară oi cina
La mândruța draga mea.

Câte mândre le-am lăsat
De le-aș stringe-aș face un sat,
Dar' câte mă iubesc eară
De le-aș stringe-aș face-o țeară.

De cine dorul să leagă
Nu-i pară glumă și șagă,
Chiar de mine s'a legat
Și-n mare rău m'a băgat.
Dragostea dela nevastă
Te uscă, te face iască,
Te bagă-n boală cănească.
Dragostile nevestești
Te bagă și pe ferești
Și te scot pe unde pot.

Cel cu nevasta frumoasă
Tot cu străji pe lângă casă,
Ear' eu cu a mea urtă
Am casa tot odichnită.

Panfile Leban, vênătorul; *Elisie Baran*, lupul; d-soara *Elena Stanca*, *Petru Geban*, *Precup Țaran*, toți rolul lor. Pe când s'a sfințit piesa baterea în palme nu mai înceta atât de mult a plăcut publicului. Au urmat după aceea poezia „Inele și bobocel”, dialogul „Negustorul și țeranul”, dat de tinerii *Dan Popa* și *Ioan Arad*, poezia „Nevasta care iubește”, „Șezătoarea”, apoi piesa teatrală „Cinel-cinel”, jucată de: *Dan Popa*, *Ioan Arad*, *Lucreția Șandru*, *Maria Ștef*, *Elisabeta Stanca*, ear' ca țerani au fost: *Elisie Baran*, *Ioan Fitea*, *Dumitru Fitea*, *Precup Țaran*, *Petru Geban* iun., *Petru Geban* sen., ear' dame au fost: *Elena Stanca*, *Tili Samuil* și *Genca Samuil* din Petrila. Producția s'a sfințit cu poezia „Brlul Popilor”, apoi a urmat jocul cu hore, hățagane și altele naționale, ținând până dimineața. Dintre inteligența română au fost de față părintele *Ioan Stanca*, care ca președinte al școlii, a mulțumit publicului pentru dragostea și iubirea ce a arătat-o cu spriginirea tinerilor coriști, apoi au mai fost domni: *Stefan Radic*, protopop gr.-cat., *Vasile Ianza*, protopretor, *Ioan Vasiu*, *Dionisie Socol*, *Nicolae Socol*, *Nicolae Chindea*, *Meloicoviciu Giubomir* și alții o mulțime.

Total a eșit foarte bine și de aceea dlui Șandru îi zic un bravo și înainte.

Privitorul.

Să facem fonduri școlare.

Finteușel, 28 Faur n.

În comuna noastră *Finteușel* încă în anul trecut s'a pus temelia *fondului școlar*, arangindu-se spre acest scop o petrecere cu joc. Așa și în anul acesta încurajați fiind de succesul anului trecut, s'a hotărât din partea curatoriei, că și în acest an să se aranjeze o petrecere de joc, și încă pe ziua de 18 Ianuarie calendarul nou.

Petrecerea numită în gura poporului „Jocul școlii” ne-a dat acum un venit și mai îmbucurător, decât în anul trecut, căci deși era prețul intrării numai 15 cr. de o persoană, totuși din vânzarea билетelor au intrat 21 fl.

Afară de aceea a mai dăruit pe seama fondului, fără să fie luat parte la petrecere Doamna *Irma Lovasy*, postărită în Hidéga 50 cr., *Moskovits Farkas*, *Paul Denușiu* amândoi din *Finteușel*, câte 30 cr.

Suprasolviri s'a primit dela *Iosif Conțiu* 15 cr., *Ioan Merlasiu*, învățător pensionat 10 cr., mai mulți înși la oaltă 37 cr. Și așa au intrat de tot 22 fl. 72 cr., din care sumă sub-

trăgându-se spesele de 5 fl. 92 cr. a rămas un venit curat de 16 fl. 80 cr. Suma aceasta s'a dat senatului școlar spre chivernisire.

La petrecere a luat parte și Domnul *Alexandru Peter*, preot local cu doamna. Petrecerea a ținut până în zori de zi; la 11 ore s'a făcut o cină comună, care s'a deschis cu vorbire potrivită, rostită de domnul preot *Peter*, și s'a sfințit între strigătele: să trăească conducătorii noștri.

După cină s'a ținut o vorbire de subscrierul, mulțumind publicului pentru părtinirea școlii.

Nu pot să nu aduc și în acest loc cea mai călduroasă mulțumită domnului *Gavril Bogdan*, învățător gr.-or. și lui *Andrei Dragosiu*, jude comunal, amândoi din *Finteușel-mare*, care au luminat pe frunții din comuna lor despre ținta și scopul ce s'a pornit în comuna noastră, și și-au luat osteneala cu vreo câțiva înși de ne-au cercetat la petrecere, dovedind prin aceasta că sunt buni sprijinitori ai învățământului și iubesc înaintarea poporului; în comuna noastră au fost primiți cu o iubire frățească.

Un lucru de mare însemnătate s'a mai întemplat în anul trecut cu fondul nostru școlar, fiind sprijinit de către domnul *Gavril Dragosiu*, notar cercual, care a dăruit pe seama fondului 14 fl. pentru care faptă în numele locuitorilor primească dăruitorul cea mai călduroasă mulțumită.

S'a mai adunat dela credincioși și oferte de bucate, cari s'au prefăcut în bani și din cari am avut un venit de 10 fl. și așa școala noastră astăzi are un fond cu *capital de 50 fl. 80 cr.*, care fond în anul 1896 Ianuarie încă nu era nicăiri și la care și s'a făcut început în 18 Ianuarie 1896 în bună nădejde și credință către Dumnezeu, cu aranjarea unei petreceri, care ne adusesse atunci 10 fl. 10 cr. și eată într'un restimp de un an cât spor s'a făcut.

Încheiu aceste rânduri cu dorința, ca să dea a tot puternicul Dumnezeu că pe tot locul, unde încă nu s'a întemeiat fond școlar, să se întemeieze, căci întru adevăr avem mare lipsă de astfel de fonduri.

Ioan Belbel,

învățător și casaral petrecerii.

Nesocotiți.

Muerou, 2 Martie 1897.

Onorate dle Redactor!

În 26-lea luna trecută venind din Turda spre casă și trecând prin comuna *Petridul-ung.*, pe drum niște băieți de școală alergau ca nebunii unii după alții.

De o lăture a drumului în o grădină un țeran român privea la băieți, cum acestia alergau și se jucau.

Hai lelițo d'îngă vale
Nu ești la badea-n cale,
Că bădița-i frumuseț
Și nu vei scăpa de el.

Dragostea numai d'o parte
E ca popa fără carte,
Dragostea împrumutată
Nu se gată nici-odată.

Din Reșița.

Culese de *Ioan Cercega* lucrător
la calea ferată.

Frunză verde foae fragă
Departa ești mândră dragă;
Eu departe, tu departe
Două dealuri ne desparte,
Două dealuri și-o pădure
Și o cale de trei zile,
Dealul de s'ar surupa,
Pădurea de s'ar usca
Să se facă dealul șes
Pe mândra se o ved mai des.

De aș trăi cât peatra-n munte
N'aș lua fată cu sute,
Și ași lua una săracă
Numai ochii ei să-mi placă,

Zis-au mama cătră mine
Să nu rîd la joc cu nime,
Dar' eu nu mă pot răbda
Să nu rîd cu mândra mea.

Aulică Doamne sfinte
Scoate-mi pe mândra 'nainte
Să-i spun două, trei cuvinte
Să mă țină mândra minte.

Vai de mine mult doresc
Cu mândra să mă 'ntîlnesc,
Num'o vorbă,— să-i vorbesc
Măcar să mă prăpădesc.

Câte mândre am iubit
Le-am lăsat și le-am urt,
Numai una frumusea
N-o dau în vieța mea.

Întreb pe țeran:

— Bade! pentru ce băieții aceia nu-ș la școală?

— Pentru-că aici nu e școală, răspunse omul.

— Și pentru-ce nu-ș la școală? căci D-voastră aveți școală și învățător.

— Pentru-că oamenii de aici s'au învoit și au dat școala să fie a statului, fu răspunsul.

— Dar' preotul și învățătorul nu v'au spus să nu o faceți aceasta?

— Ba ne-au spus, dar' oamenii au zis că dacă plătește statul, pe învățătorul, pentru ce să plătim noi 300 fl. zise țeranul.

— Cine a îndemnat pe oameni la lucrul acesta? am zis eu.

— Nu știu deloc — zise omul, știu că oamenii pismuesc pe învățător și pentru aceea poate au dat școala Ungurilor.

După aceste vorbe îmi vėjui de drum.

Domnule Redactor! *Petridul-ung.* e o comună din cele mai de frunte de prin prejur, e aproape de Turda (cam 11—12 chlm.) și locuitorii acestei comune venind în atingere cu împintenații dela Turda, poate că acestia voesc să-i înghiță. Eu știu bine că numai cutare Ungur îi îndeamnă pe acești nesocotiți să facă pasul acesta.

Ar fi bine, ca *Petridenii* să se întoarcă dela pasul acest rușinos și vădător și n'ar trebui să le pară rău după 300 fl. ce plătesc la învățător, căci plătesc ei mai mult la un *Jidan*, care s'a încuibat acolo și care de 10—12 ani a cumpărat la 70—80 jugere de loc tot dela ei. Da, pe beutura cea spurcată a *Jidanului* tot ei — *Petridenii*, dau pe tot anul cel puțin 2000 fl. După acestia să le pară rău, ear' nu după 300 fl. din care trăește un biet învățător. Nu știu ei, că și pe învățătorul de stat tot ei îl vor plăti și mai scump ca pe al lor!

Vasile Ciortea.

— DIN TRECUTUL NOSTRU. —

Șerban Cantacuzin.

Încungurarea Vienei prin Turci.

În jumătatea a doua a veacului al XVII-lea Turcii purtară mai multe răsboaie cu țerile învecinate, dar' cu toate efortările, ei dau îndărăpt. Vigoarea de odinioară perise din sinul lor și pe la sfîrșitul veacului, după mai multe învingeri strălucite ale armelor creștine, lucrurile le mergeau așa de rău, încât își vedeau perirea cu ochii și Sultanul trufaș se gândea să-și mute scaunul domniei în Asia;

De n'ar fi ochi și sprâncene
Nici n'ar fi păcate grele
Ochii și sprâncenele
Stau chită ca florile
Și 'mi mănâncă zilele,
Fața ei picuri de sânge
Când o ved inima 'mi plânge,
Obrazul păhar cristal
Buzele mărgăritar.

Naltă-i mândra și subțire
Și frumoasă peste fire
Tune boala 'n cel ce-o ține,
Că o ține prea de scurt
Nu o pot ca s'o sărut.

Păsărică albă 'n pene,
Spune-i mândrii că n'am vreme,
C'am o dragă de muere,
De toată lumea mă teme,
Și de lună și de stele
Și de vecinele mele.

asa groază cuprinsese pe Turci în urma izbânzilor creștinilor.

Una dintre cele mai mari lovituri asupra puterii lor a fost lovitura, ce li-s'a dat sub zidurile Vienei. Turcii ținându-se încă atât de puternici, încât gândeau, că vor putea să supună alte țeri creștine, pe lângă cele-ce le aveau în stăpânire, rup pacea încheiată cu Germanii, la 1664 și voind să dea o lovitură de moarte împărăției Nemțești, se hotărăsc a merge prin Ungaria, asupra Vienei și a cuprinde aceasta cetate de frunte. Sultanul a încredințat cu comanda oastei pe *Cara Mustafa*. Acesta cu o oaste puternică de 200 de mii, sosi la Viena în 17 Iulie, anul 1683, și își întinse nenumăratele sale corturi în giurul orașului, începând a o bate cu tunurile.

În fața acestei mare oști turcești, în

Viena abia se aflau 22 mii de bărbați înarmați, sub comanda viteazului conte *Starhemberg*. Acestia se apărau vitejește, respingând asalturile și loviturile Turcilor, în decurs de două luni de zile, până pe la sfârșitul lui Septembrie. Dar' cu toate acestea era mare temere că vor fi zdrobiți și falnica cetate va cădea în mâinile păgânilor. De aceea împăratul Leopold ceru ajutorul regelui polon *Sobiesky*.

Acesta făgădui ajutorul, dar' până făcu pregătirile, trecu multă vreme, așa că pe când sosi el în fruntea oastei sale de călăreți, Vienezii strimtorați și în lipsa cea mai mare de proviant, erau să predea cetatea Turcilor.

Sobiesky, ajutat și de oastea împărătească, sfărîmă armia turcească, și Viena și întreaga creștinătate fu mântuită de o mare primejdie.

Sobiesky e prea-mărit ca „mântuitorul Vienei”, dar' alături de el trebuie să punem, ca mântuitori ai împărăteștii cetăți și pe *D-nii români*, pe *Duca-Vodă* din Moldova și pe *Șerban Cantacuzin* din Muntenia, dar' cu deosebire pe acest din urmă, dimpreună cu oștile lor. Ei au stat, în toată vremea împresurării, în legătură cu Nemții din cetate, înștiințându-i despre planurile Turcilor și însuflându-le curagiu. *Dacă ei nu erau acolo, sau dacă țineau cu Turcii, Viena s'ar preda înainte de a sosi Sobiesky*. Primejdia deci a fost încungiuată prin istețimea și curagiul mare al Românilor și cu deosebire al lui *Șerban-Vodă* și aceasta de sigur este o pagină frumoasă din trecutul nostru.

În privința aceasta foarte nimerit scrie istoricul nostru *Xenopol*:

»Ajutorul dat de Români Nemților fusese ascuns și nu strălucea la lumina zilei, ca acel

dat de regele polon. Dacă însă el nu ar fi susținut în timpul încungiuării moralul și curagiul încunjușurilor, nu știm dacă regele *Sobiesky* ar fi avut ce despresura, atânci când târziu sosi cu armata».

Domnii români la Viena.

Șerban Cantacuzin, fiind Domn înțelept, avea de gând să îndrepte relele, de care suferea atât de mult țara, dar' nu avu răgaz din pricina multelor războaie, ce purtau Turcii și la care era silit să iee parte și el.

Astfel fu silit să-și împreune oastea, dimpreună cu *Duca-Vodă* din Moldova, cu armia lui *Cara Mustafa* și să iee parte la încungiuarea Vienei. *Șerban* voia să scuture

Românilor. Când Nemții atacară aceste poduri, Români făcură numai chip de împotrivire și încărcară tunurile cu paie, așa că Nemților nu le făceau nici o stricăciune. Acest fapt îl mărturisește și istoricul de pe acele vremi, del Chiaro.

Șerban-Vodă ridicase în fața cortului său o cruce, pe care scrisese în latinește, limbă pe care Turcii nu o pricepeau, că el ține cu creștinii. Un pașă turc ere însărcinat să privegheze asupra lui *Șerban*, dar' el totuș afla mod de-a să înțelege cu Nemții din cetate prin cărți. Aflând, că cei din Viena voiesc să închine cetatea, le trimise știrea prin un călugăr catolic, pe care-l țină mai multă vreme ascuns în cort, că să se mai lupte patru ciasuri, căci în aceasta vreme Turcilor li-se va găta praful de pușcă și vor înceta cu focul. Și așa s'a și întâmplat. În chipul acesta zădărniciind silințele Turcilor, cei din Viena susținură încungiuarea, până-ce sosi *Sobiesky*.

Astfel fu mântuită Viena, prin vitejia lui *Sobiesky* și prin istețimea lui *Șerban Cantacuzin*.

„Vitejia direaptă se biruiască”.

Oștirea lui *Șerban-Vodă* la împresurarea Vienei a avut un steag, care se află în un muzeu din Dresda (Germania) și a cărui ilustrație o dăm în numărul de față. Pe steag în dreapta se află chipul Mântuitorului, zugrăvit după obiceiul din Răsărit, sezând pe tron, în mâna stângă cu Cartea cărților deschisă, ear' cu dreapta arătând spre inscripția steagului, făcută cu slove cirile: »ВІТЕЖІА ДІРЕПТА СЪ БІРВІА.КЪ» (Vitejia direaptă se biruiască).

Inscripția bine a prevestit, căci vitejia direaptă, vitejia creștinească a învins asupra păgânilor cutropitori.

Steagul oștirii muntenești la încunjușura Vienei.

jugul turcesc, dar' la 1683 încă nu era destul de pregătit, ca să se poată împotrivi Turcilor și de aceea se supuse poruncii Sultanului. Amândoi Domnii români plecară cu oștile lor și se întâlniră lângă Buda, în Ungaria și apoi împreună cu Turcii, merseră la Viena.

Aici Domnii Români făcură mari slujbe creștinătății. Inima lor era cu creștinii și de aceea vedem, că făceau tot ce puteau, ca să-și ajute pe acestia, deși prin aceasta se expuneau celei mai mari primejdii.

Românii au primit poruncă să facă un pod peste Dunăre, dar' ei înadins lucrau foarte încet, că doar' va sosi oastea creștină. Podurile de peste Dunăre erau date în paza

Vorbe înțelepte.

— Una la săptămână. —

Voința.

Nimic nu e mai rău în lume de cât oamenii cari nu știu să vrea, oamenii nehotărîți. Lumea e plină de gânduri bune, dar' toate aceste gânduri bune la un loc nu fac cât o voință. «*Aș vrea*» nu te duce la nimic; numai «*vreau*» e bun.

După *Vinct*.

PARTEA ECONOMICĂ.

Prăsirea galițelor.

Cotețele și curțile de găini.

(Urmare.)

Dacă cotețele stau aproape de olaltă, atunci e cu scop a îngrădi locul acela, care e dat pentru umblarea găinilor, ca așa să nu se amestece. Locurile acestea libere trebuie să fie mai mari, pentru-ca cocoșii să poată umbla în bună voie și unul pe altul să nu se turbure în împreunarea cu găinile. În curțile aceasta să punem tufe, sub cari găinile să se poată așeza la umbră. În locurile și curțile îngrădite trebuie să ne îngrijim și de aceea, ca găinile să se poată nutri și cu verdeață, rămășițe de animale și cu materii trebuincioase pentru desvoltarea cojilor de ouă.

Pentru găini e mai bine atunci, când au un loc cât de larg, unde să poată alerga, prin urmare locurile îngrădite se pot recomanda numai acolo, unde împregiurările poftesc asta.

Căldura mărește puterea de ouat a găinilor; asta, o putem vedea mai bine la plugarii nostri mai săraci, cari trăiesc într'o odaie cu găinile, prin urmare sunt în stare deja în luna lui Februarie a duce în piață pui, cari îndeosebi în orașe mai mari se plătesc foarte bine. La plugarii acestia săraci găina, nu mult după-ce i-au căzut penele și începe a oua, și se pune la clocit, ear' puii se cresc în odaie. Din aceasta putem vedea, ce mare înțirire are căldura la ouatul grabnic al găinilor, ba mai mult încă la clocirea lor. Prin urmare găinile acele, cari se află iarna în locuri mai calde nici nu înceată a oua. Totuși nu e de recomandat, ca prășitorii în mic, să încălzească cotețele, căci deoparte asta e constitutor lucru, ear' de alta, dacă am încălzi cotețele mai mult decât trebuie, facem numai pagubă, căci găina care se pune într'un coteț prea tare încălzit, ear' apoi iese în ger, se poate prea ușor răci și poate căpeta mai ales durere de gât. La prăsirea în mare se poate recomanda, ca în ger mare să se încălzească cotețele, pentru-ca întrînsese, ales noaptea, căldura să nu fie așa de mică ca cea la care îngheață apa.

Este bine, ca afară de cotețe să facem în curțile, unde ținem găinile, câte un șopru acoperit mai bine cu paie, unde găinile să se poată trage în vreme de ploaie, ninsoare, și vara să aibă ceva umbră împotriva arșiței soarelui.

Este foarte folositor, ca curțile unde se află găinile să fie plantate cu acați, soci și frăgari. Plantele acestea deoparte dau umbră găinilor, ear' de

alta frăgarii și socii cu fructele lor și acații cu frunzele lor dau un nutre-ment foarte nutritor și plăcut găinilor.

O curte de găini are să fie cât de tare plantată cu arbori de cari am pomenit sau cu alte tufe, căci atunci, mai ales vara, avem să purtăm mai puțină grijă de nutre-mentul de grăunțe al găinilor.

Este bine, ca în curțile găinilor să nu fie grămezi de petrii ori de lemne, căci sub aceste se pot prea ușor ascunde cloțanii, dihorii, nevăstuicile și alți vrășmași ai găinilor.

În ger mare, sau în vremuri de furtună nu putem lăsa găinile din cotețe, când apoi au să petreacă mai mult în cotețe. În zile de acestea avem să grijim, ca găinile să aibă năsip în coteț, ca să se poată scălda în el, prin ce se curăță de goange, pe lângă asta să aibă totdeauna apă proaspătă, care în ger e bine să se încălzească puțin.

Găina care are păduchi sau e plină de alte goange, nu mănâncă regulat, se slăbește în putere și ouă mai rar. Avem deci să purtăm și în asta privință mare grije de curățenie. Facem prin urmare bine, când primim o găină nouă în curtea noastră, dacă cercetăm mai întâiu dacă nu-i oare păduchioasă, ca așa să nu se umple și celelalte.

În vremuri geroase, când nu putem lăsa afară găinile din coteț, avem să le dăm și nutre-mentul tot acolo și ca nutre-mentul acolo să nu se risipească, putem face un vas anume, ca să punem în el nutre-mentul. Mai ales verdeața și nutre-mentul moale avem să li-l dăm totdeauna într'un anumit vas, ear' grăunțele le putem împrăștia în curte, căci găinilor le place asta mai bine și măncarea încă le cade mai bine.

Găinilor le place a se nutri nu numai din grăunțe, dar' și cu goange de tot felul, ba și cu verdețuri. Prin urmare avem să îngrijim, ca în curțile găinilor să fie iarbă destulă. În multe locuri unde curțile găinilor nu-s destul de mari, prin urmare n'au nici goange, avem să săpăm o gaură, în care să vărsăm sânge sau alte rămășițe de animale. Gaura o astupăm și așa în 1—2 săptămâni au găinile destule goange de îmbucat.

După-ce găinile au lipsă și de var, din care se face coaja oului, avem să aruncăm într'un colț al curții găinilor rămășițele de var, care cade de pe căsile noastre, sau să pisăm cojile de ouă întrebuintate în bucătărie, pe cari măn-cându-le ouăle lor vor avea puterea de a se întări.

La Francezi, cari sunt cei mai mari prășitori de sburătoare e datina, ca găinile să se pună într'un coteț pe o tăligă și așa să fie purtate în chipul acesta. Istețul francez ajunge două

scopuri: unul, că dă mai puțin nutre-ment găinilor, celalalt, că ogorele se curăță de o sumedenie de goange.

Iuliu Bardosy.

Scrisori economice.

IV.

În seara a treia am schimbat vorba despre *pomi*, arătând mulțimei adunate *folosul stupăritului în economie*, învățături, cari le-am aflat în un călindar nemțesc, numit: „Călindarul amicului poporului transilvan“. Eată cele scrise acolo:

Stupăritul a început a se lăși în timpul din urmă și în țeara noastră, dar' nu în măsura, care ar fi de dorit. Și cu deosebire mulți economi de ai nostri îi arată chiar o dușmănie fățișe, pentru-că sunt de părerea, că stupăritul ar costa mulți bani și nu ar aduce folos sau cu alte vorbe, că stupăritul ar fi o jucărie nefolositoare și fără nici o țintă.

Împotriva acestui soi de credincioși ar fi de lipsă să se deschidă lupta. Fiecare reuniune (însoțire) de stupărit ar trebui să-și facă de cea mai de frunte datorință a sa a aduce stupăritul între plugarii dela sate și a-l împământa între ei; pentru-că pe lângă spese puține, este foarte aducător de venit. Și cât de bine i-ar prinde țeranului banii câștigați mai pe ușor; căci cu astfel de câștiguri el s'ar pute aduce în stare de a-și îmbunătăți economia peste tot.

Că, dacă ar începe mulți a se îndeletnici cu stupăritul, s'ar produce prea multă miere și ceară, nu trebuie să se teamă nime, pentru-că și azi se aduce în țeara noastră miere și ceară din alte țeri în preț de o jumătate milion de coroane; ear' acești bani s'ar pute folosi destul de bine aici la noi. De altă parte miera este menită pentru a înlătura tot mai mult și mai mult zăharul măiestrit.

Baronul de *Ehrenfels* numește stupăritul: „poesia economică“, și în adevăr! Câtă dreptate se cuprinde în aceste vorbe, a trebuit să văză fiecare stupar; pentru-că mica albină — prin hărnicia, buna rinduală, curățenia și prețioasele sale roduri, — trezește în toți cele mai alese gândiri și cele mai înălțătoare simțiri.

Precum o poezie frumoasă ajută nobilitatea minții și a inimii, astfel și stupăritul are putere binefăcătoare asupra tuturor, cari se îndeletnicesc cu el. Și fiind îmbrățișat de popor, îndeosebi de țeranii nostri, s'ar vedea și aici în curind marea lui putere nobilitătoare (de ane face mai buni).

Preotul A. Casten în o vorbire a sa zice, că stupăritul, după-cum din pățenii se adeverește neîncetat, are o putere deosebită de atragere asupra tuturor, cari s'au apropiat odată mai cu deadinsul de el. Din câștigul, care îl dă, nu se poate explica aceasta nici la o întemplantare;

multele urmări rele cari s'au dovedit la această ram al economiei în anii priincioși, fac să ne putem da seama, cum mulți stupari nu prea norociți urmează a se în-deletnici nedisgustați cu stupăritul și că aceia cari s'au ocupat odată cu stupăritul, nu se lasă așa ușor de el.

Ne sânt cunoscuți și de aceia, a căror stupărie au nimicit-o flăcările, împreună cu mașini, unelte ș. a. și totuși nici unul nu și-a părăsit iubitele albine, toți s'au apucat earăși cu puteri nouă de stupărit și s'au făcut stupari adevărați.

Însemnătatea morală (de a ne face mei buni) a stupăritului e atât de mare, încât se poate zice cu drept cuvânt, că este un adevărat izvor de binecuvântare pentru popor, atât în privința materială (a folosului), cât și în cea morală.

Pentru aceea sus popor dela sate! Începe cel puțin numai de probă a te împreteni cu albinele și cu cultura lor. Cercarea ta îți va cășuna multă bucurie și vei fi și bogat răsplătit pentru osteneala ta cea mică, pentru-că stupăritul aduce bun câștig; vom vedea, că putem calcula cu cel puțin 50 la sută. Anii din urmă, ce e drept, n'au fost de așa, încât să ne îndreptățească la această socoteală; dar' nici nu trebuie să calculăm numai cu dobanda de pe 2, 3, 4 sau 5 ani, ci trebuie să luăm o mijlocie de cel puțin 10 ani.

Însă chiar și astfel de dobânzi nemulțumitoare sânt numai la părere. Dacă nici n'am strîns multă miere și ceară, totuși am avut un seceriș bogat în poame și alte roade — și cui avem să mulțumim aceste? Numai singur albinei, care prin sborul și cercetările plantelor a ajutat împărecherea acestora și a asigurat rodirea. Dacă ne lipsesc așadar venitele de o parte, ele ne sânt asigurate în altă privință. Deci la toată întempleră se plătește a fi stupar. Totuși vom lăsa să vorbească și bărbați ale căror spuse nime nu le va putea trage la îndoială!

Baronul de *Ehrentfelds* ne dă dovadă în cartea sa despre stupărit, că multe familii pot trăi numai din stupărit, purtat chiar și în coșnițe de nuele, adecă pe cea mai de jos treaptă. Conte *Stosch*, un stupar vestit al Țării-nemțești, a socotit la adunarea stuparilor nemțești din Austria, folosul din stupăritul seu cam 10 fl. de un stup.

Gravenhorst, unul din cei mai însemnați stupari, a socotit la 125 stupi un venit de peste 1400 fl.

Domnul învățător dela școala reală din *Vollmerswerts* lângă *Düsseldorf*, scrie în călindarul stuparilor a lui *Witzgall* pe 1888, că dînsul numai dela 10 stupi a căpătat 5 măji de miere.

Witzgall și *Felgentreu*, cari au tipărit o carte minunată de stupărit, au în

măsură mijlocie pe 20 ani un venit anual de câte 12 fl. de stup.

Aceste pilde ar putea fi destule, ca pe cei-ce sânt de o pănură cu *Toma* necredinciosul să-i învețe, că stupăritul nu este o jucărie, ci prin el se poate câștiga o sumă însemnată de bani. Totuși vom să socotim pe scurt, cu ce venite poate fi răsplătit stuparul pentru osteneala sa.

Un stup de frunte, împreună cu o bună locuință (coșniță) se vinde primăvara în țeara nemțească cu 18 fl. (la noi se capătă un stup cu coșniță cu tot numai cu jumătate din acest preț, cel mult până la 10 fl.)

Acum, pe lângă un venit anual de 12 fl., căpătăm două treimi a capitalului, adecă un câștig de 66 procente. Dar' acest venit se poate chiar ridica, pricepându-și stupariul cum se cade lucrul și fiindu-i stupăria într'un loc îndeosebi priincios albinelor.

Peste tot în țeara nemțească se câștigă din stupărit la 12 milioane floreni. În adevăr o sumă foarte însemnată!

Privind această sumă, să ne gândim în țeara noastră, la stupăritul nostru, și vom vedea, cât de mult avem să facem, dacă vom să ne apropiem de țeara noastră mamă.

Cu câtă îndreptățire dar' trebuie să ne năsuim, ca stupăritul să se lătească aici tot mai mult și se fie îngrijit tot cu mai multă tragere de inimă. Și cine este mai mult chemat în locul întâiu la aceasta, decât țeranul nostru? Cu veselie ar trebui să încarce pe umerii sei dosădiți din destul și această deprindere. Pentru-că, pe lângă folosul aici arătat, orice stupărie este în fiecare sat un capital, un izvor de binefaceri pentru grădini și pentru câmp chiar.

Dar' nu e de a se prețui mai puțin nici puterea de a ne nobilita a stupăritului, și cu fală ar putea atunci zice țeranul nostru, că el încă aparține la aceia, cari înaintează legea noastră și bunele morăvuri și peste tot binele poporului și buna stare națională.

*

Aceste vorbe, precum a putut vedea fiecare, sânt menite pentru învățătura Sașilor și Nemților din țeara noastră; dar' și mai bine ni-se potrivesc nouă, Românilor, cari și în privința stupăritului sântem mult înderătul lor și astfel trebuie să urmăm cu mai multă stăruință sfaturile lui *G. Asachi*, care în poezia „Albina și trîntorul“ ne zice:

„Alci! mult lucru m'asteaptă
Și mulți câmpi voi mai petrece;
Unde soartea ta te 'ndreaptă,
Mergi și tu, că timpul trece!“

Preotul *Sorescu*:

Dela „Reuniunea română de agricultură“ din comit. Sibiului.

Sămînțe și articli economici.

(Avis.)

Cu provocare la avisul nostru dto 4/16 Ianuarie c. ne luăm voie a aduce la cunoștința membrilor „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“, că am prolongit termenul de 1 Martie până la 15 Martie n. c., termiu, în care sânt a se înainta aici cere-rile pentru distribuirea în mod gratuit de sămînțe de trifoiu, de napi și de luțernă, cum și sămînță de cânepă italiană.

În același timp vestim pe agricultorii români, că subscrisul comitet va mijoci procurarea articlior economici amintiți mai jos. Spre orientare însemnăm prețurile:

1. Sămînță de luțernă franceză de prima calitate, 1 chlg. = 75 cr.
2. Sămînță de trifoiu de prima calitate 1 chlg. = 48 cr.
3. Sămînță de earbă franceză de prima calitate 1 chlg. = 75 cr.
4. Sămînță de napi de nutreț uriași (Mamut) roșii 1 chlg. = 34 cr,
5. Sămînță de napi de nutreț uriași (Mamut) galbini 1 chlg. = 36 cr.
6. Sămînță de napi de nutreț aurii (Golden Tankart) 1 chlg. = 33 cr,
7. Sămînță de ceapă uriașă „Rocca“ (roșie) 1 chlg. 3 fl. 20 cr. (20 gr. 12 cr.)
8. Sămînță de ceapă uriașă „Madeira“ (rotundă) 1 chlg. 3 fl. 10 cr. (20 gr. 12 cr.)
9. Sămînță de dovleci uriași 20 gr. 10 cr.
10. Legături de altoit din *Raffia*, foarte spornice și practice (5 chlg. 3 fl.) 1 chlg. 70 cr.
11. Funii de legat pomii (Cocos), foarte spornice și trainice 1 chlg. (circa 200 metri) 55 cr.
12. Ceară fluidă de altoit, foarte practică și îndemnatică, în dose de 125 gr. 25 cr., de 250 gr. 50 cr. și de 30 gr. 10 cr.

Doritorii, cari vor trimite la adresa subscrisului comitet prețul, apoi 6 cr. pentru buletinul de expediție (Frachtbrief), 1 cr. de chlg. pentru pachetare și 2 cr. taxa de înmanuare (postală) — vor primi articlii procurați cu refutoarcerea postei.

Sibiu, 4 Martie n. 1897.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“.

Dem. Comșa, Victor Tordășianu,
presid. secretar.

Știri economice.

O nouă reunitune. Dl. Dr. *Ioan Mihu* dela Orăștie, la recercările ce și-a făcut din mai multe părți, a conchemat o sfătuire de bărbați fruntași din Orăștie și jur pe Joi, în 11 Martie c. pentru de a pune temeu la o Reuniune agricolă industrială și comercială, la Orăștie. Pentru noua însoțire ce să va face, banca „Ardeleana“ s'a grijit de fond, puind din venit în fiecare an o sumă oare-care pe seama ei.

Harnici oameni și bravi conducători.

Tîrguri de cai militari. Din o înștiințare, ce am primit-o abia acum, aflăm, că pentru cumpărarea cailor de lipsă miliției se vor ține, în Ardeal tîrguri de cai în urmă-

toarele locuri și zile ale lunii Martie: la Deeș în 11, la Ghiriș (com. Turda-Arieș) în 13 (ținute deja) la Murăș-Oșorheiuln 15, la Cohlalm în 17, la Brașov în 19, la Sepși-Sângeorgiu în 22, la Zabola (Treiscaune) în 24, la Sibiiu 26 Martie, tot după stilul nou (câl. nemțesc sau unguresc). — La toate aceste trguri se va înfățișa câte-o comisie militară, care va cumpăra toți caii ce-i va afla potriviți pentru miliție, de cum-va vnzătorii nu vor cere prețuri de tot mari. Caii trebuie să fie dela 4 până la 7 ani și să aibă o mărime de cel puțin 158 centimetri (14 pumni). Cai trecuți de 7 ani nu se vor cumpăra, ear' dintre cei mai mici de 158 cm. vor pute fi cumpărați numai puțini, cei mai aleși. Trgurile se vor ține la primăria fiecărei comune. Să recomandă prășitorilor de cai să cerceteze aceste trguri, de oare ce caii se vnd cu bune prețuri.

Nouă fabrică de tăbac. Am vestit că ministru de finanțe va întemeia în *Sepsi S. Georgiu*, în Secuime, o nouă fabrică de tăbac și țigări. Zidirea fabricii se va începe în curând; pentru zidirea și punerea ei în rânduială sânt meniți 700,000 fl. În fabrică, când va lucra, vor fi ocupați zilnic la 800 de oameni, bărbați și femei.

Ei, eată cum ministrul se îngrijește ca Secuiei să aibă pâne și tot peritori de foame sânt. Dreptatea guvernului maghiar stă în aceea, a face venituri tot numai orașelor și ținuturilor ungurești! —

Cale ferată română. Ministrul de războiu din România a dat un proiect de lege în cameră, pentru facerea mai departe a *călei ferată militare Comănești-Palanca* până la granița țerei, spre Ardeal. Facerea acestui tren va da de mari greutate, trebuind sparte și găurite multe stânci și făcute mulțime de poduri.

Boala de porci scade. După arătările cele mai noue, meru se împuținează numărul comunelor, unde bântuie boala de porci. În decursul ernii erau peste 1000 de comune bântuite de boală; acum numărul lor a scăzut la 766. Dintre comitatele noastre următoarele sânt libere de boală: Bistrița, Năsăud, Brașov, Ciuc, Făgăraș, Maramureș și Odorheiu,

Regularea Timișului — și muncitorii. Din *Panciova* se scrie, că la lucrările pentru regularea *Timișului* sânt ocupați mulți lucrători, cari de alte-ori se aplicau la lucrul câmpului. De oare-ce lucrările de regulare vor ținea încă câteva luni, în partea locului se va simți în vara aceasta lipsa de lucrători și prețurile se vor urca.

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Abonentul 6938. Dă rugare la direcția de finanțe, care-ți va spune de ești dator ori ba se plătești arăndașului tacese cerute.

Abonent 7919. Planul d-tale nu e bun; prin aceea, la ce sfătuești d-ta pe sora d-tale, ca adecă se scrie pe copii partea ei de avere, nu faci alta decât bagi vrajbă și mai mare în casă. Lasă d-ta pe sora d-tale se trăească cum știe și cum poate cu bărbatul ei. Un bărbat, care cum ne scrii, a făcut în 9 ani de zile o avere de 3 mii fl. nu poate fi bār-

bat rău. Foaiă și-se trimite de aici regulat. Întreabă la postă că acolo e pricina.

D-sale Vasilie Itineanțu în Checia-română. Nu vor pute scăpa de datorie. Trebuie să plătească și ei. Pe lângă aceasta au mai făcut și o faptă urtă, pentru-că omul cu adeverată frică de Dumnezeu, nu-și schimbă legea în fiecare săptămână, cum își schimbă cămașa. Asta nu-i frumos.

D. Iosif Drăgăla, preot în Lăpușnicel. Măzăricea sëlbatică, care după firea locului, ține și câte 30—50 ani, se poate procura și prin firma: *Ludwig Reschner*, Sporer-gasse nr. 4 în Sibiiu-Hermanstadt. Prețul măzăriceii sëlbatice (*Lutyus silvestris Vagneri*) la firma *Reschner* în Sibiiu este 3 florini de chilo; ear' a aceleia, care se seamănă în fiecare an 12 cr. de chilo. Cea din urmă se află și la *V. Vidrigin*, Sibiiu, piața mare nr. 20. Pentru aceste plante de nutreț timpul sēmănatului nu e prea târziu nici în Aprilie și nici în Maiu.

Abonentului Chira Petru în Toraculmic. Adresează-te pentru vlăstări de viță altoită și la părintele *Ștefan E. Cucu*, preot în Pir u. p. *Peér*, care sântem siguri, îți va da cele mai bune deslușiri.

Domnului St. Barbu în Sadu. Pentru fânșatele de munte se recomandă ca una din cele mai bune și mai potrivite plante de nutreț: *măzăricea sëlbatică*, care se capătă la firma *Ludwig Reschner* în Sibiiu, strada Pintenului nr. 4 cu 3 fl. chilo. Astfel de plantă se poate sēmăna și până la sfârșitul lui Maiu; prin urmare, cum fânșatele d-voastre se folosesc și ca loc de pășune până prin Maiu, credem că și din acest punct de vedere măzăricea sëlbatică este mai de recomandat decât alte plante. Dar' mai cu cale ar fi să faci încercare pe o bucată mai mică din acel fēnaț.

Locul se ară s'au se sapă și după aceea măzăricea se sēmăna cu puțin ovēs, însă destul de rară; pentru-că ea se face stufoasă și trebuie să aibă loc din destul pentru a se pute întinde după plac. Priindu-i locul, odată sēmănată măzăricea ține 30—50 ani: pentru-că ea-și întinde rădăcinile foarte afund prin pământ până la 2—10 metri, străbătând în toate părțile și căutându-și hrana chiar și printre stânci.

Abonentului Mitră Apătean în Șiria. Ne bucurăm de interesul, ce-l porți foi noastre, și-ți mulțumim de cele ce ne-ai scris cu privire la creșterea mănșilor, scrisoare pe care credem că vom pute-o folosi cu vre-un prilej la o lucrare mai pe larg despre mănși.

Monografia comunei Rēhău.

De

Nicolae Cărpișan, paroch.

III. Starea culturală și populația.

(Urmare.)

Exmisul (poruncă împărătească) acesta se vede, că a aflat școala noastră în viață și în bună stare, căci ea pe zi ce merge se întărește și pela începutul veacului acestuia ajunge la atâta renume, încât era cercetată, de o mulțime de școlari de prin satele vecine precum: din Cacova, Săsciori, Laz, Călnic, Săs-Sebeș, Berghin s. a. dintre cari și azi sânt mulți în viață. Acești învățăcei adăpați aici cu cele mai de

lipsă cunoștințe și întăriți în învățăturile bisericeii ortodoxe, se înturnau la ai sei ca niște apostoli și purtători ai luminei. Astfel școala din Rēhău forma pe atunci un centru însemnat în întreg cercul Sebeșului, ea sta ca un stâlp puternic de foc în nopțile întunecate și viforoase, licurind raze de nădejde, celor-ce nisuiau cătră ea.

Zidire școlară proprie comuna sau mai bine zis biserica n'a avut până la anul 1847, ci fiecare învățător era silit a ține școală în casa sa privată. Salariul (plata) învățătorului era la 1845 numai 24 fl., la anul 1856 s'a urcat la 65 fl., la 1869 la suma de 68 fl., la anul 1874 la 120 fl. și așa pe rînd s'a tot adaus câte ceva la salariu, după-cum era calificat și învățătorul și după-cum arēta și spor în școală la examene. De când a intrat în viață legea școlară salariul s'a regulat și urcat la 300 fl. v. a. și se solvește din lada bisericeii.

Învățământul se preda până la anul 1845 după metoda „azi buche vede”, cu anul 1846 abia se începe a se învăța a. b. c. Cărțile folosite în școală erau până pe la anul 1850: bucovna, ciaslovul și catechismul.

Învățatori la școală era numai unul până la anul 1856, când înmulțindu-se și numărul copiilor de școală, s'au sistematizat două posturi de învățători, ear' din 1874 până astăzi funcționează regulat câte trei învățători.

Învățatorii, cari s'au perindat în decursul timpurilor sânt următorii: ¹⁾

1. Dumitru Cărpișan (la a. 1794), despre acesta se spune că a fost și notarș la sat. La mine am un contract dela 10 Aprilie 1794 făcut de el și subscris de el ca dascăl, în care sânt observate toate formele legiuite ale acelu timp trebuincioase la acte contractuale. Ca învățător vine subscris și prin cărțile bisericești. Despre aceea împrejurare, că ar fi fost și notar la sat, până acum n'am aflat nici un document.

2. Ioachim Cărpișan până pe la 1815, când se făcū preot în comuna învecinată Călnic.

3. Simeon al lui Onea Bască (poreclit și *Ciortan*, pentru-că avea un nas mare și cânta pe el) dela 1815—1824. Despre el se povestește, că a fost cantor și învățător, știa toate podobiile glasurilor și cânta și pe psaltichie; era zugrav și sculptor foarte bun, și azi sânt în sat multe icoane făcute de el, în progadia noastră și în a Cacovei

¹⁾ Nefind la școală nici un document vechiu până la anul 1884, datele despre învățători mi-le-au povestit: dl George Benescu, învățător în pensiune și soțiile foștilor învățători răposați: Ilcana Nicolae Sēcaș, Maria Ioan Floca, d-na Maria Ioan Cărpișan, Ana Nicolae Munthiu și vęd. preoteasă Ana D. Munthiu, deci în partea care privește anii de slujbă sânt numai aproximative.

sunt petri la mormenturi foarte frumos scrise, de el precum astazi asa numai in Sibiu se pot scrie; se pricepea bine si la masurat: facea rame de icoane taiate cu felurite forme, cuire, podea casele pe sus si pe jos, cu un cuvnt a fost un om talentat (daruit de Dumnezeu cu minte foarte agera). Muri in virsta de 80 ani. Scoala a tinut-o in casa sa proprie, zi nr. 590 (la Soanta).

4. Dumitru Muntiu (1824—1846).

5. Ioachim Floca (cantor, pe la 1846—1848). (Va urma.)

O rugare.

Dam loc unei rugari, ce ni-o trimite un negustor roman, facend de nou luatori aminte pe toti Romanii de preste tot locul, sa sprigineasca pe negustorii si meseriasii romani, caci numai asa putem inainta.

Eata rugarea:

Gârbova, 26 Februarie 1897.

E mai bine de 8 ani de zile, de cand am venit in aceasta comuna unde am deschis o boltă. Aceasta comuna are aproape 200 suflete, dintre care o parte o fac Sasii, ear' o parte Romanii. Vezend eu lipsa ce era de o boltă românească, fiindcă era numai un armean boltaş, care nu punea pret pe vaza Romanilor, am deschis in casa unui Sas o boltă si Romanii cu bucurie m'au spriginut si me spriginesc, asa ca astazi me aflu in casele mele proprii, care pretuiesc la 3000 fl. facend cinste Romanilor din Gârbova, ear' Sasilor o uimire ingrozitoare. Acum a deschis un Sas o boltă, in casele de unde m'am mutat, cu scop, ca si el se faca inaintarea care am facut-o eu si se-mi strice mie ca Roman, dar' eu imi aduc aminte de vorbele cele bebrane: „Pana cand Roman voi fi, nu me tem ca voi per”. Rog deci pe toti Romanii din aceasta comuna se-mi de spriginul, si se-mi caute bolta ca si pana acum, caci si eu le voi fi recunoscator, mai ales aflandu-se in toila unei zidiri de scoala noua, care a fost si este lumina poporului.

Nicolae Suciu, negustor.

CRONICĂ.

Procesul parintelui Neagu. Preotul gr.-ort. roman din Gladna (Banat) Ioan Neagu, acusat fiind din partea invetatorului sau ratcit, ca a rupt colorile unguresti, folosite la serbarile millenare, ear' in loc de pomi millenari a zis oamenilor „sa sadeasca spini pe seama Maghiarilor” — a fost tras in judecata si tribunalul din Lugos l-a osandit la 50 fl. amendă in bani. Tabla regeasca a incuviintat osanda, ear' Curia a aflat de bine a mai adauga pe langa amenda de 50 fl. inca si șese luni temniță de stat.

Fara temniță nu se putea intra in al doilea milleniu!

Un proces urias. Tribunalul r. ung. din Oradea-mare va ave se hotarasca zilele acestea in cauza unui mare proces pornit de episcopul Pavel dela Oradea-mare baronului George Bánffy si soților sei, pentru o pretensiune de vre-o 3 milioane florini. Causa procesului — după foile din Budapesta — e următoarea: Inainte de anul 1874, baronul G. Bánffy si soții sei, proprietari la Huedin, fara de-a mai conta, daca au drept, ori nu, au ocupat si au luat in folosinta lor un teritor de 28,000 jugăre din padurea dela Rechița si Poiana (Kis-Sebes), ce se afla la granița dintre Ungaria si Ardeal. Padurile acestea sunt proprietatea episcopatului gr.-cat. Fostul episcop gr.-cat. Ioan Oltean a aflat despre asta si a facut oare-cari pasi pentru a fi despăgubit, dar' de atunci afacerea a ramas baltă. In timpul acesta George Bánffy a inceput sa taie padurea, vre-o 19 000 jugăre le-a folosit si lemnele le-a vendut. Vezend aceasta, Episcopul Pavel a pornit in 1894 proces, pretinzend darea inapoi a celor 28.000 jugăre de padure si despăgubirea cuvenita pentru pagubele cauate prin pustiirea celor 19.000 jugăre de padure. Pagubele sunt socotite la vre-o 3 milioane fl. — Oare face-vor dreptate judecatorii unguresti?!

Procesul unui patriarch. Advocatul Dr. Gruits din Neoplanta acusase pe patria-hul serbesc George Brancovici, ca pe cand era preot in Zombor a furat bani bisericesti. Pertractarea finala in procesul pornit impotriva lui Gruits pentru aceasta grea acusa s'a tinut saptamana trecuta. Acusatul neputend aduce nici o dovada intru spriginirea acuzelor sale, a fost osandit la 3 luni temniță ordinară.

† **Isidor cav. de Onciul.** Invatatorul profesor si director la seminariul teologic roman din Cernauti (Bucovina), Isidor cav. de Onciul, a incetat din viața la 2 Martie n., pe la orele 5^{3/4} dim., in virsta de 63 ani.

Angelo de Gubernatis. Joia trecuta a sosit la Bucuresti Angelo de Gubernatis, vustitul profesor si scriitor italian, despre care am scris in nr. trecut. La gara de Nord a fost intimpinat cu urale de membrii comitetului Ligei, de dl Stefan Sihleanu, secretarul ministerului instructiei. Comitetul Ligei a dat dlui Gubernatis o minunata cununa cu tricoloruri romane si italiene.

Lucruri urite. Din Apatu (comit. Arad) se scriu „Tribunei” următoarele: Invatatorul din comuna noastra, dl Jurca, voise se arangeze cu tinerimea scolară o petrecere populara in decursul carnavalului trecut, si spre scopul acesta a rugat pe preotul local At. Popovici se-i lase a folosi sala de invetamnt a școalei romane confesionale. Parintele Tanasie insa i-a respins rugarea. Au venit mai tarziu jidanii din sat, cu scriitorasii notarului, cerandu-o dangii in scopul arangarii unei petreceri „coșere”, si lor li-a dat-o preotul At. Popovici. Cand a auzit poporul despre aceasta, s'a indignat si a alergat la inspectorul tractual de școale, cerandu-i intrevinerea. Intra-acestea preotul a adunat comitetul parochial si a luat hotarire in toata forma si regula, ca sala școalei se da comitetului care arangiază petrecerea sub firma „Junimei romane” din Apatu. Invitari au primit si membrii comitetului parochial, dar mergend seara la „bal”, au fost dati afară, pe cuvnt ca „balul” nu se face pentru „proști si pauri”, ci pentru „domni”.

Scrisorile lui Bánffy. In cunoscuta afacere a ministrului Bánffy Dezső, cu scrisorile ajunse la el „nu pe cale cinstita”, si-a rostit cuvntul si forul al doilea judecatoresc, tabla regeasca din Budapesta, incuviintand osnda prima, care a respins cererea preotului deputat Molnár János de a pune sub acusa pe ministrul Bánffy. Tabla regeasca isi motivează sentența cu aceea, ca baronul Bánffy a ajuns la scrisorile cu pricina numai asa din intemplanță. Prin urmare nu e vinovat. Motivare patriotica!

Oi calbejite. Din Tirimia-mare ni-se scrie, ca acolo sunt nește oi calbejite, cari nu-s'au rusinat a parasi școala românească, dandu-si baietii la invetatura la școala de stat. Numele lor este: Simion Cioban, Stefan Chirilă si Toader Horca. Dar' mai dureros e, ca chiar si preotul Alexandru Maior si-a dat copilul la școala de stat.

Infierand aceasta purtare, ni intrebam, ca cred ei, ca școala de stat e mai buna ca a noastra? Sau cred ca daca copii vor sti gargari cate-va vorbe unguresti, vor fi mai cu vază? Dica cred se inșală si noi ni rugam se-si dea din nou baietii la școala românească. In deosebi pe dl. parinte ni intrebam, ca crede d-sa, ca si implineste bine chemarea, dand ast-fel de pilde poporenilor sei?

Prigoniri impotriva crestiniilor. Din Belgrad se da știrea, ca zilele acestea mai multe barbarii s'au sevrsit impotriva poporatiei crestine din Serbia-veche. In apropiere de Prilep Turcii au ucis un preot si doi crestini. Langă Tetow arnauti inarmați au atacat un convoiu de nuntași, ucizend 7 oameni, 24 au fost greu raniti.

Iubileul a 7 regimente. In 2 Decembrie anul viitor, deodata cu iubileul Maiestatii Sale Monarchului nostru, șapte regimente vor serba iubelul de 50 ani al proprietarului lor. Aceste sunt următoarele: regimentul silesian de infanterie nr. 1 „Imparatul Francisc Iosif”, regimentul tirolez de venatori imperiali nr. 1, regimentul moravian de dragoni nr. 11, regimentul de hurari nr. 1, regimentul galician de ulani nr. 7, regimentul boem de dragoni nr. 1 si regimentul galician de ulani nr. 4.

Porumbi de postă in Creta. Foile din Atena scriu, ca colonelul Vassos cand a sosit cu năile la insula Creta a dat drumul la doi porumbi, pe cari i-a adus din Grecia, se ducă știrea in Atena, ca a ajuns in pace la Creta. Amendoi porumbii au sosit de-odata in Atena in curtea ministrului de răsboi.

Vitejia unui baiat. In satul rusesc Nies, baiatul de 15 ani al unui padurar a dat o rara dovada de barbătie. Padurarul si soția sa se dusesera la o rudenie din satul vecin. Paznic al casei ramasese singur baiatul. Cătră miezul noptii cinci hoți patruseră in curtea padurarului. Copilul indată-ce-i observă, luă de pe paret pușca tatălui sau si se așeză langă fereastră, in poziție de apărare. Hoții voră se spargă ușa. La aceasta curajosul baiat incepu se pușce. Patru hoți căzură morți pe loc, ear' al cincilea fu greu ranit. Atunci baiatul eși afară si desarmă pe ranit, apoi il incuiă intr'o odaie. Reintorși acasă, parintii afară cu groază cele petrecute. Padurarul grăbi in odaia, unde era incuiat ranitul, dar' cand se intre, hoțul reculegandu-si ultimele puteri, se napusti cu un cuțit asupra-i. Tocmai in clipa aceasta intră in odaie si băia-

tu, care la vederea primejdiei, puse ear' pușca la ochiu și trimise pe cealaltă lume și pe al cincilea hoț.

S'a impușcat înaintea Împăratului. În grădina de animale din Berlin a avut loc deună zile o întâmplare feroasă. Ca de obicei, în grădină era foarte multă lume. Împăratul german *Wilhelm* încă se preumbla prin parc, însoțit de un adjutant. Deodată un soldat apărură înaintea împăratului — și-și slobozi un glonț în cap nefericitul rămase numai rănit. Un public urias se îngrămădi în giurul soldatului scădat în stinge. Împăratul, foarte neplăcut atins de grozavă faptă, porunci ca rănitul se fie dus în cea mai apropiată casă, unde i-s'a dat în grabă ajutor.

Intimă — la dreapta. La spitalul din Florența s'a înfățișat săptămâna trecută un bolnav curios, bătrânul brutar Pichianti. Bătrânul suferă de boala de apă. În cursul cercetării medicale a eșit la iveală și aceea, că inima bolnavului e pe partea dreaptă. Deoarece acest lucru e dintre cele mai rare, întreg organismul din lăuntru al bolnavului va fi studiat cu ajutorul razelor Röntgen, cari pătrund până la oase și inimă. E curios că bolnavul n'a știut nici-când de o urmare rea a stării sale, ba nici prin gând nu-i trecea că inima sa n'ar fi la locul ei.

Lup — ucis de copii. Întoarsă titula, nu-i așa? E drept, căci de regulă lupiiucid, și nu atât copii, cari nu le prea cad în ghiare, ci mai mult bărbați. Dar' minuni se întâmplă și în vremea de azi, deși nu atât de mari ca în trecut, când lumea mai multe credea și mai puține știa. Eată o pildă: zilele trecute trei băieți bulgari se jucau lângă o pădure din apropierea Sofiei. Deodată un lup puternic se năpusti asupra unuia dintre ei. Dar' băiatul nu-și perdă cumpătul, ci apucând cu putere pe lup, îl trânti la pământ. Ceialalți doi băieți grăbiră în ajutorul primejduitului și până-ce ei țineau ținută feară, celalalt îi tăia cu un briceag gâtlegiul. După această bravură, băieții du-eră lupul în oraș. Sfatul orașenesc le-a dat un frumos premiu pentru curajul dovedit.

Scoala păcatului. Poliția din Tarnopol a arestat deună zile o bandă de hoți, cari țineau o adevărată școală a hoției, învățând la furt copii mici. Dascălul era un jidov bătrân, care încă a fost arestat. Dintre școlari mai ales doi inși, cari nu impliniseră nici 13 ani, se arătau mai meșteri în hoție. Unul dintre ei se furișase într-o noapte singur într-o odaie de dormit, de unde a furat lucruri prețioase de vre-o 40.000 fl. La furturi copiii aveau de obicei porunca de a spiona și a se furișă de cu ziua prin curți și odăi. Bătrânul „dascăl“ de hoție a fost o-ândit la câțiva ani temniță. Tribunalul a luat cu o cale toate măsurile spre a abate dela reaua cale pe cei doi copii.

Otravă jidovească. Din comuna Șieut, comitatul Bistrița-Năsăud, ni-se scrie, că toți locuitorii din acel sat, cari rătăceau pe la birtul Jidanului și gustau din vinarsul acestuia, se bolnăveau rău. Unul dintre cei pățiți s'a dus la medicul din Bistrița, care vizitându-l și vizitând și rachiul din care a beut, a constatat, că acesta e otrăvit, amestecat fiind cu materii veninoase. A eșit o comisiune la fața locului și a golit în mijlocul uliței o bute a Jidanului plină de vinars. Eran cam 30 de vedre. Într-oșise locul pe care s'a

turnat vinarsul, de credeau oamenii că e sânge. Jidanul a fost dat în judecată și acum se apără cu aceea, că alt Jidan i-a pus ce i-a pus în vinars!

Dragoste ori — dinamită! Într'una din nopțile trecute o sguiditură grozavă a trezit din somn într'un orașel maghiar familia și pe vecinii negust. Stoll, a cărei fată trăește despărțită de soțul ei, negustorul Kemf István. Sguditura a venit din explozia unei dinamite așezate în gândul de a arunca în aer casa lui Stoll. Din nenorocire însă explozia a făcut stricăciune numai zidurilor casei. Bănuț de săvârșirea crimei e negustorul Kemf István, care necontentit scria fostei sale soți scrisori amenințătoare, ba odată a încercat să o și otrăvească. Poliția a pornit cercetare în cauză, la tribunal.

Loc deschis. *)

Mulțumită publică.

Mai jos însemnaților locuitori din comuna gr.-cat. *Totelecu*, cari de un timp încoace au dat daruri pentru biserică, li-se aduce și pe calea aceasta mulțumită și anume: 1 Georgiu Galoșul, Stăfănaș un prapor roșu de anglie în preț de 10 fl. 2, Teodor Lăpușian, învățător un prapor negru de anglie în preț de 14 fl. v. a. în anii trecuți. Ear' în anul trecut 1896 la îndemnul lui Teodor Lăpușian, învățător, Georgiu Galoș, curator prim, Ioan Galoș Totului s'au ridicat o cruce cu răstignire foarte frumoasă în centrul comunei, ca care nu se mai poate vedea, lucrată toată de un măiestru bun român, Matei Chiorean din Cubleșul-Român.

Și acum veduva Nastasia Olariu cu fiica sa Maria și ginerele seu Ioan Vedan I. Vaseliu un rând de haine bisericesti în preț de 35 fl. v. a., Vasiliu Galoș I. Filip un prapor în preț de 7 fl., Petru Galoș a Popi cu maica sa un prapor în preț de 7 fl., Ioan Galoș a Țuțului un patrafir în preț de 4 fl. și Onuțiu Lingurar și soția sa Anica un prapor în preț de 7 fl. v. a. În prețuita noastră *Foaia Poporului* sub rubrica *Cronică* a-i publica să aveți bunătate, ca cetind abonentii foii să se îndemne în toate unghiurile unde numai este suflare românească a da daruri pe seama sfintei biserici.

Asemenea în anii trecuți On. d. Teodor Petran preot în loc au daruit o față de masă foarte frumoasă pe prestol.

Totelecu, 28 Februarie st. n. 1897.

Teodor Lăpușian inv. gr.-cat.

Mai nou. Adunarea „Asociațiunii Transilvane“.

În numărul trecut am pomenit, că comitetul „Asociațiunii“ a conchemat adunarea generală la Sibiu, ca să hotărască asupra schimbării numelui însoțirii, care nu-i place stăpânirii.

Adunarea s'a întrunit Mercuri, luând parte peste 100 de fruntași din toate părțile locuite de Români. Ea a fost deschisă prin presidentul I. M. Moldo-

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

van, preposit în Blaj, prin o scurtă, dar' simțită vorbire, după care apoi s'a ales o comisie de 15 membrii, cari să iee la cercetare toată afacerea și să facă a doua zi propuneri.

Comisiunea în ședința ținută a doua zi, Joi după amiază, a venit cu propunerea, ca adunarea numai într'atâta să se plece dorinței stăpânirii, ca să scoată din numire vorba „transilvană“, așa că pe viitor titula să fie: „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român“.

La încheierea foaii noastre încă nu s'a sfârșit dezbateră asupra acestei propuneri.

R Î S.

Somn adânc.

Un soldat pierzându-și paralele în cărți, merse la un amic al său, carele odichnea pe un pat, și-i zise „amice dormi?“.

„Pentru-ce“ întreabă acesta.

— Ași vrea să te rog să mă împrumuți cu doi fiorini, doard'-mi voi câștiga banii ce i-am pierdut în cărți“.

„Eu dorm îi răspunde amicul. întorcându-se pe cealaltă parte.

Jidanul ca preot.

Un Jidan barbos, ducea de vânzare la un târg un potcap și niște haine proțești. — Mergând el, îl apucă noaptea printr'o pădure, în care auzise că sânt hoți. —

Jidanul ce să facă, ca să scape nejeșit, dacă i-o ești vre-unul înainte?... Se îmbracă în hainele popești, își pune potcapul pe cap și astfel pornește înainte. Nu trecu mult și eată și niște hoți strigă la el:

— Ho!... stai!

Jidanul se opră.

Hoții apropiindu-se și asemănându-și cu un popă, le dă în gând să se mărturisească, că tocmai era postul Paștilor și așa îngenunchiără și se rugară să le cetească după obicei.

Jidanul neavând încotro, întră în mijlocul hoților îngenunchiați și ridicând mâna în semn de binecuvântare zise:

— Naroc să dai Dumnușou!

Culeasă de Zăbrăuțeanu.

POSTA REDACȚIEI.

Abonent nr. 1170 I. C. O astfel de fundație archiducele A. n'a făcut.

Fără nume în Lupeni. Anunțuri de căsătorie publicăm, dar' pe plată. Fă anunțul și ne scrie și numele, să-l știm noi; de publicat nu-l publicăm.

Abonent nr. 4611. Scrie fabricantului A. Rieger în Sibiu și cere-i o programă de prețuri românească: acolo vei afla ce cauți.

Ioan P. în S. Enciu. Cartea „Să auzim“ (toast) de Gheaja să află la noi și costă 28 cr. cu porto.

Pentru redacție și editură responsabil: Ioan Morariu. Proprietar: Pentru „Tipografia“ societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

LOTERIE.

Tragerea din 6 Martie n.

Timișoara: 22 83 12 54 73
 Viena: 80 21 73 9 30

Tragerea din 10 Martie n.

Brünn: 74 10 72 63 49

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechin.

Luni, 3 Martie: Cincul-mare. Ciuc-Sân-Domokos, Chezdi-Ogorheiu.

Marti, 4 Martie: Sighișoara.

Joi, 6 Martie: Bălcaci (Bolkács), Seps-Sân-Georgiu.

Vineri, 7 Martie: Agârbiciu (comit. Turda-Arieș, Apoldul-mare (super.), Gârcei (Görcsön), Mănăsturul-unguresc, Motișdorf, Praid, Orun, Vaidaháza, Vaid-a-Cămăraș, Șimleul-Silvaniei.

Sâmbătă, 8 Martie: Silvașul-de-de-sus.

Călimdarul săptămânii.

Zilele	Călimdarul vechiu		Călimd. nou		Soarele	
	Dum. 1-a în post, gl. 2 sft. 10		rês.	ap.	rês.	ap.
Dum.	2 Sf. Mc. Teodot	14 Matilda	6 12	5 48		
Luni	3 S. Mc. Eutropie	15 Longin	6 10	5 59		
Marti	4 Cuv. Gerasim	16 Heribert	6 06	5 52		
Merc.	5 S. Mc. Canon	17 Gertrud	6 04	5 54		
Joi	6 SS. 42 Mucenici	18 Cyrillus	6 18	5 56		
Vineri	7 Mc. Vas. Eugen	19 Iosif Log.	6 02	5 58		
Sâmb.	8 C. Păr. Teofilact	20 Ioachim	6 01	5 59		

Fabricatele mele

sunt în genere recunoscute de bune și ieftine!

Remontoir-nikel fl. 3.50: remontoir-argint $800/1000$ fl. 6.—; remontoir-anker Spiral-Brequet 15 bucăți, fl. 10.—; 16 bucăți, 1 cutioară, calpac de sticlă fl. 12.—. Orologiu deșteptător, anker, luminător, calitatea primă fl. 1.70. Regulator de tras odată pe zi fl. 5.75. Regulator de tras odată în 10 zile fl. 8.50. Catalog ilustrat de oroloage, lanțuri de oroloage, regulatoare, obiecte de aur și argint, până la cea mai fină sorță se trimite franco și gratis.

Ce nu convine, se schimbă sau se restituie prețul. [2252] 5—10

Eug. Karecker, fabrică de oroloage.

46. Bregenz (lângă lacul Boden).

Garantă de doi ani.

Portretul
noului Episcop al Lugojului

Dr. D. Radu,

lucrat fin, ca o fotografie, în mărime de 18×29 cm.

Se poate procura dela Librăria „Tipografiel”, societate pe acțiuni în Sibiiu

Prețul 25 cr.

Pentru aceasta sumă se trimite franco prin post.

„Tipografia”, societate pe acț. în Sibiiu.

Portretul

lui

Dr. Gregoriu Silași,

lucrat după o fotografie, tipărit pe carton fin, în mărime de 24×32 cm. se trimite francat pentru 25 cr.

Librăria „Tipografiel”, soc. pe acțiuni.

„SOMEȘANA“

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în Dej.

Înființată în 1890.

Capital social: 100.000 fl. — Fond de rezervă: 24.000 fl.

Activele Institutului: 45.000 fl. — Circulația anului 1896: 5.000.000 fl.

Primește depuneri spre fructificare după care solvește:

a) 5% interese după depuneri nestabile și sub fl. 200.

b) 5½% interese după depuneri nestabile și sub fl. 500.

c) 6% interese după toate depunerile făcute de biserici, școli, corporațiuni culturale și după acelea depuneri stabile ale singuraticilor, cari sunt peste fl. 500.

Darea de interese după depuneri o solvește institutul separat.

Depuneri stabile se consideră acelea, cari cel puțin 6 luni se fructifică la institut.

Depuneri până la fl. 500, pe lângă prezentarea libelului se pot ridica imediat.

Depuneri se pot face și pe cale postală.

[554] 8—10

Diracțiunea.**Lanțul de oțel patentat „Goeppinger“**

cu zale fără fertură (neforostuite)

este conform constatării oficiale de 2—2½-ori mai tare decât lanțurile celelalte (cu zale forostuite), și poate să se întrebuinteze cu deplină siguranță cu câțiva numeri mai subțiri, decum e posibil aceasta la lanțuri forostuite; prin aceasta se ajunge la o considerabilă ușurare de greutate.

Deci lanțul de oțel patentat este lanțul oel mai ieftin.

Lanțul acesta este făcut în diferite feluri și spre diferite scopuri; se află în deposit la

Carol F. Jickeli, Sibiiu.

[2826] 10—25

Întreprindere ardeleană specială

pentru lucrări de cement-beton și asphalt

Demeter Gärtner & Comp.

Brașov—Sibiiu

primesc spre executare

lucrări de beton de tot felul:

canalisări, fundamentări, arangiere de băi, poduri și tuneluri, basenuri, pavajuri, curți culine de spălat, terase, trepte (cu un sistem propriu) ca specialitate proprie:

asphaltare

de pavaj, drumuri, înțrări la curți, pivnițe, magazinuri de bucate, stirpirea totală a așanumișilor bureți de părete după un sistem probat, uscarea pe lângă garanție a locuințelor umede.

Coperișe de casă

cu țigle de cement (Hockenfalz-Zementziegeln), cement de lemn, cartonagiu de coperit (Dachpappe).

Deposit de fabrică din tot felul de produse de asphalt, asphalt de izolare, lespezi de izolare, asphalt de fundament, masa de coperit sistem Hütl etc., țevi de cement, țevi de petriș, lespezi de cement, lespezi de Metlach de tot felul.

Deposit de cement de Portland și cement roman.

Proiecte și prelininare de spese gratis.

Representant pentru Sibiiu: dl **W. Leonhardt.**

Biroul: Strada Ciszădiei nr. 43.

[878] 2—10

Sământă de trifoiu roșu,

garantat liber de „Torțâl“ (mătășă), ce crește în trifoiu și luțernă.

La cumpărare de nu mai puțin ca 100 chlg. deodată, se dă cu prețuri moderate.

Carol F. Jickeli în Sibiu.

[818] 3-4

Ioan N. Bidu în Brașov,

Tîrgul Straelor (Kotzenmarkt) Nr. 23.

Mare măgazin

de tot felul de pescărie,

icre roșii tescuite, masline, stafide, smochine, roșcove și lână.

Pentru prețuri a se adresa deodreptul.

Comandele, — în măsură mică și mare — se împlinesc cu punctualitate.

[536] 4-6

CAROL F. JICKELI, SIBIU,

[2827] 14— recomandă:

mașina de măcinat carnea

galvanisată argintiu.

Constă numai din două părți, părțile de întregire nu sînt trebuincioase.

Părțile tăietoare se ascut de sine la întrebuințare.

Vinele se prelucră tot așa de mărunt ca carnea și fără osteneală mare. Curățirea mașinii urmează cu totul de sine, prin aruncarea unei bucăți de pâine în lăuntru.

Se capătă în patru mărimi:

Nr. 2 4 6 8

macină pro minută 1/2 1 2 3 chilograme.

Prețul fl. 3.40 4.60 5.60 7.90

Lucru solid, durabil și elegant.

Sibiu, Strada Măcelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onoare a aduce la cunoștință on. public, că în lucrătorea mea de păpucărie efectuesc tot felul de încălțăminte pentru domni, dame și copii, precum și tot felul de reparaturi cu prețurile cele mai moderate; oferesc totodată spre mulțumirea tuturor **marfă solidă și prompt executată.**

Atrag atențiunea on. public, că m'am hotărit -- de aci încolo — a cerceta toate tîrgurile de țeară din Ardeal, servind cu lucru bun și durabil executat în lucrătorea-'mi proprie, ear' nu marfă de prin fabrici, precum fac mulți alții.

Recomandându-mă spriginului binevoitor sum

Sibiu, în Martie 1897

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

măiestru pantofar.

[918] 1-10

Marfă gata din materialul cel mai bun.

Împrumuturi de bani pe amortisare.

Împrumuturi ieftine fără de a plăti capitalul osebit de camătă cu

4%, 4 1/2% și 5% pe averi cu întabulare se exoperează.

Datoriile cu camătă mai mare

se convertesc, iute și exact pe lângă plățirea în bani gata de

Institutul de credit hipotecar

prin agentul ei:

[759] 3-5

Szücs F. Vilmos,

Arad, strada Széchenyi nr. 1, (vis-à-vis de palatul Neumann.)

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. public! meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea rog cu deosebire on. public, care caută casse, să binevoască a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din-afară se nu cufunde cu alte casse ce obvin în comerț, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panterate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserică și comune casse după înțelegere cu plățire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Gustav Moess,

[602] 3-24

fabrică de casse în Sibiu,
strada Poplăcii-mare Nr. 8.